

VASZILIJ BOGDANOV

Sztavrogin ingerült

„Jártam ködben, sárban, mindenféle fényben,
nem is sejtve, hogy mit akar a *másik*,
jégesőben, hóban. Végre ideértem.
Hazug álszentek! Gazember, mind egy szálig.
Kár, hogy nem maradtam tétlen, észrevétlen.
Már unom a blódlit. – És a hősünk ásít. –
Kérdőjelek sötét, néma éjjelében
elfelejtem őket, a nagy robbanásig.”

Ezekben az években – a vers, számításaink szerint a hatvanas évek elején íródhatott, minden valószínűség szerint 1961-ben – nagyapám egyre többet olvasta újra és újra, nagy élvezettel, az orosz klasszikusokat, már lefordította Anna Seghers mérföldhosszú regényeit (Út az éjszakában, A februári út, A holtak nem vénülnek, Döntés, A bizalom, A hetedik kereszt), s már nem vállalt próza- csak versfordítást, több ideje maradt Puskinra, Lermontovra, Gogolra, Tolsztojra, Turgenyevre és mindenekelőtt Dosztojevszkijre. Az ördögök mindég is izgatta... A vers egyfajta bizarr Sztavrogin monológ. Megjelentetésével nem is kísérletezett. – Tatjana Bogdanova

Álom. Az elhagyatott nyaraló

Ott voltam az elhagyott nyaralóban. Éjszaka.
Iszonyúan fáj a fejem, meglepetten észleltem,
hogy felöltözve fekszem egy ágyon,
villanyt gyújtottam volna, de elvették az áramot.
Káromkodva mászkáltam ide-oda, valami innivalót
kerestem a sötét szobában, de nem találtam.
Mindennek nekiütődtem. Az volt az érzésem,
hogy a másik szobában valahol ott ődöng,
álmatlanul, Zosczenko is, négy éve halott barátom,
akivel itt, ebben a koszlott, lerobbant,
Ladoga tó parti nyaralóban annyiszor vodkáztunk együtt,
fáradtan az evezéstől, az úszástól, az érzelmek rohamától.
Az ablakhoz vánszorogtam, sötéten morajlott a tó,
villámok cikáztak az égen, már esett,
felhők takarták a holdat. Döntöttem, kimegyek,
megkeresem a barátom, s egyúttal valami innivalót is,
szám annyira kiszáradt, hogy nyelni sem tudtam.
Tarkóm tompán szaggatott. A falat tapogatva
botorkáltam el az ajtóig, és akkor ért az első meglepetés.
Bárva volt. Vajon hol a nyavalyában lehet a kulcs?
Már üvöltöttem az idegességtől, számoltam húszig,
hogy megnyugodjak, s a szemem is szokjon végre már

hozzá a sötétséghez. Tapogatózni kezdtem megint,
 persze ott is volt a zárban. Hol lehetett volna?
 Elfordítottam, máris kinyílt az ajtó, és ott vánszorogtam
 a sötét folyosón, távoli szobákból régen halott
 fürdővendégek danolása hallatszott, valahol
 a második emeleten hosszan, csilingelve nevetett
 egy azóta bizonyára halott szépasszony,
 csiklandozták volna? Vagy vicceket meséltek neki
 atlétatrikós fiatalemberek? Nem is titkolva
 „hátsó” szándékukat. Na vajon mit akarhattak volna tőle?
 A falat tapogatva jutottam el a lépcsőfeljáróig,
 közben a fejemben már összeállott úgy-ahogy
 az üdülőház térképe, mély lélegzetet véve indultam lefelé,
 féltem, ha tovább is itt kóválygok, ezen az emeleten,
 előbb-utóbb eltévedek a folyosók áttekinthetetlen labirintusban,
 s megőrülök a bizonytalanságtól és a félelemtől.
 Hogyhogy nincsen itt senki? Egyedül lennék
 ebben a lerobbant épületben, amelyről annyi
 szófia beszéd terjengett, állítólag meggyilkolt lányok
 vannak befalazva, s kacér kísérteteik vissza-visszajárnak
 a holtakat bosszantani. Perverz szokásaikról is
 sokat beszéltek, állítólag szerették meglövelni a férfiakat,
 oldalukba bökték a talpuk, gyí macsi, kiabálták,
 gyí macsi Pétervárra, gyí! De amikor a felgerjedt lovacsákák
 jogaikat követelve tárták szét fehér combjuk,
 maguk alá teperve az úrlovas nőt,
 megrettenve jöhettek rá, hogy egy csontvázal ölelkeznek,
 s még hallották a távolodó kísértetlány gonosz kacagását.
 Lépcsőt lépcső után tapogatva, el ne essek,
 értem le a földszintre. Számoltam közben,
 hatvankilenc lépcsőfokot tapogattam ki,
 lehet, hogy tévedtem, s hetvenegyet?
 Ezek szerint a harmadik emeleten lehetett a szobám.
 Az ebédlőben is sötét volt, bár az ablakokon keresztül,
 a fel-felvillanó villámok fényében már jobban
 tudtam tájékozódni. Hirtelen iszonyú,
 már-már elviselhetetlen szomjúságot éreztem.
 Eltapogatóztam az asztalig, csak maradt valami
 az esti mulatságból, hiszen ihattunk is az este Zoscscenkóval.
 Vajon hol lehet? Kiszáradt a szám. Remegtem.
 És akkor hirtelen gyúltak fel Iljics lámpái, amikor már
 nem is reméltem, és az asztalon megláttam a dáridó romjait.
 Valaki cigarettát nyomott el a majonézes tálban.
 A disznó. Nők is lehettek velünk, rúzsfoltosak voltak
 a pezsgőspoharak, s a hamutartókban elnyomott cigaretták.
 Kik lehettek vajon?! Rossz előérzetem támadt. Megborzongtam.
 Kerestem egy vodkásüveget, még lötyögött valami az alján,
 Meghúztam, eláradt bennem, megnyugtatott,
 látásom kitisztult, tarkóm se szagatott már annyira,
 majd egy vizes palackot is találva nyakaltam az ásványvizet,
 majd megittam a maradék vodkát, s kerestem sört is,

volt még két bontatlan üveg, az egyiket
otthagytva Zoscenkónak, hátha hamarabb ideér,
a keresésére indultam. Változatlanul nem akartak
derengeni az esti multság képei.
Kikkel ittuk le magunkat már megint, istenem?
Elindultam felfelé, a harmadik emeletre.
Kissé zavarba jöttem, nem voltam biztos benne,
hogy melyik folyosóról jöttem idáig, hol lehet a szobám?!
Számát nem tudtam megnézni, hiszen
amikor elindultam, még sötét volt...
Találomra egy baloldali folyosón indultam el,
s hirtelen újra sötét lett, mint bika szarvában.
Káromkodtam. Valaki alighanem szórakozik velem.
A kurva anyját. Ittam volna egy kis sört,
de elfelejtettem kinyitni, és persze nem volt nálam nyitó.
A táskámban maradt, a táskám pedig a szobában.
Álltam a lerobbant üdülő egyik,
harmadik emeleti folyosóján, s arra gondoltam,
ha visszafordulok s ismét megkockáztatom
az aláereszkedést a földszintre, megtalálom-e vajon
még egyszer a bejárati ajtót, hogy kijuthassak végre
ebből az átkozott épületbányából?! Valahonnan
ismét egy nő csilingelő nevetése hallatszott.
De mi lesz, indultam el tétován, lépcsőt lépcső után
tapogatva, ha zárva lesz az ajtó, és nem lesz benne a kulcs?
Künn változatlanul dörgött és villámlott,
és egyre erősödött a zuhogás. Mi lesz,
ha nem tudok kijutni innen, vacogtam. Ha bezártak?

A vers, amint nagyapám utal rá, négy évvel felejthetetlen barátja, Mihail Zoscenko halála után, tehát 1962-ben íródott, s valószínűleg egy régi élményüket eleveníti fel. Léna nagymama páratlan emlékezete szerint, amely jelentős és jelentéktelen eseményeket egyként megőrzött, a negyvenes évek végén, Szibériából való visszatérésük után, és az ötvenes évek elején, Zoscenko megbetegedéséig, hetente kétszer-háromszor mentek el evezni, s ilyenkor általában ott is aludtak a sport-üdülőben, amelynek vezetője nagy tisztelőjük volt, és ilyenkor, mert az igazgató elvtárs is nagy szívacs volt, nyilván ittak is. Egy ilyen sajátságos esetet elevenít fel a vers, amikor a másnapos nagyapa éjszaka eltéved az üdülőben, de ezt a bizonynyal nyomasztó élményt nem tagítja ki, nem növeli meg, kissé száraz önmegtartóztatással és nem kevés öniróniával számol be tévelygéseiről, de a külső jelek, s az egész elhagyott nyaraló elveszejtő atmoszférája miatt valami látens fenyegetettséget is végig érezni. – Tatjana Bogdanova

Bogdán László fordításai